

Ο ισπανόφωνος μοντερνισμός –οκτώ ποιήματα του Ρουμπέν Δαρίο και ένας διάλογος για την ποίησή του Στέλιος Καραγιάννης

Τα βασικά χαρακτηριστικά του ισπανόφωνου μοντερνισμού είναι τα εξής:

1) **Ο αναχωρητισμός** ή η τάση απόδρασης από τον πραγματικό κόσμο μέσω του ονείρου; απόδραση που οφείλεται σε μια εξαιρετική λεπτότητα και μια αριστοκρατική στάση και που πραγματοποιείται είτε με τη φυγή προς τις χώρες τις εξωτικές και τις χώρες της Ανατολής είτε με τη φυγή προς το ιστορικό και πολιτιστικό παρελθόν και πιο συγκεκριμένα προς τον μεσαιωνικό κόσμο.

Η προτίμηση των μοντερνιστών προς τις διάφορες μυθολογίες έχει να κάνει με την άποψή τους ότι μέσω της φαντασίας και της μαγείας υπερβαίνεται το άγχος που παράγεται από τις χυδαίες και παρακμιακές καταστάσεις της σύγχρονης ζωής και έργο της ποίησης είναι να εκφράσει την κριτική και την απέχθειά της για το εφιαλτικό αυτό πανόραμα.

Οι μοντερνιστές προς τούτο, θα αναζητήσουν από τον ελεφάντινο πύργο τους, μια νέα ηθική βασισμένη στις βιωματικές τους εμπειρίες και τις αρχές μιας νεωτερικής αισθητικής η οποία θα ολοκληρωθεί ως πρόγραμμα τις τρεις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα.

Τον κόσμο του μοντερνισμού θα τον κατοικήσουν και θα τον στοιχειώσουν οι θεοί, οι νύμφες, οι Κένταυροι, οι ιπότες, οι πιερότοι, οι οδαλίσκες, τα πανάρχαια κάστρα και οι παγόδες, τα σαλόνια των Βερσαλλιών, οι ευωδιαστοί κήποι, οι κύκνοι, οι ελέφαντες, οι καμήλες τα μαγικά δάση και τα τοπία του τρόμου.

2) **Ο κοσμοπολιτισμός**; πρόκειται για μια επιθυμία κοινή σ όλους τους μοντερνιστές οι οποίοι πρώτοι αισθάνθηκαν την ανάγκη να νιώσουν πολίτες όλου του κόσμου, για μια αριστοκρατική διάθεση για ταξίδια και διαμονές σε εξωτικές χώρες και κέντρα της παγκόσμιας κουλτούρας όπως η Νέα Υόρκη και το Παρίσι, για μια επιθυμία αριστοκρατικού και μποέμικου ζην, που είναι κάτι παραπάνω από την απλή επιθυμία για φυγή.

3) **Η ρομαντική ενατένιση**. Υμνούνται τα πάθη, το άλογο, το μυστήριο, το φανταστικό, το όνειρο και ο ρεμβασμός. Η μελαγχολία ή κάποιες φορές η αγωνία, είναι η κυρίαρχη ψυχολογική κατάσταση μαζί με τις πνευματικές κρίσεις οι οποίες προκαλούν τις τάσεις φυγής από τον κόσμο της πραγματικότητας και την καταφυγή και τη βύθιση μέσα στα άλογα πάθη, στο μυστηριακό και στο φανταστικό.

Η παρουσία των φθινοπωρινών τοπίων, των λυκόφωτων, των νυχτερινών και μεταμεσονύχτιων μοτίβων και εικόνων είναι χαρακτηριστική στην ποίηση των μοντερνιστών. Η μοναξιά ,αποτέλεσμα της απόρριψης του πραγματικού, χυδαίου κόσμου, είναι ένα από τα πιο κεντρικά θέματα της μοντερνιστικής ποίησης με ρίζες ρομαντικές.

4) **Ο έρωτας και ο ερωτισμός**. Αναφερόμαστε σε μια ποίηση που προβάλλει το ιδεώδες του πλατωνικού έρωτα υπό μια σύγχρονη διάσταση δίχως να παύει να θεωρεί τη γυναίκα ως *instrumentum diabolicum* η ως Εύα, Σαλώμη, Ηρωδιάδα και Κυπρίδα. Συχνά θέματα αυτής της ερωτικής ποίησης είναι ο διαψευσμένος έρωτας, ο έντονος ερωτισμός, οι αντικοινωνικές και ανήθικες στάσεις των εραστών ,η αναζήτηση των σκανδάλων, η θυσία για την ερωμένη, η μοιραία γυναίκα (*femme fatale*) που

καταστρέφει το άτομο. Οι εικόνες των βίαιων ερώτων είναι συχνές μαζί με τις αντίπαλες τάσεις της εξιδανίκευσης και της υποβάθμισης σε πόρνη της γυναίκας.

5) **Η προτίμηση των μοντερνιστών προς τα αμερικανικά θέματα**, προς τους εγχώριους μύθους και το μυθικό παρελθόν των λαών της Αμερικής και το ενδιαφέρον για το ζήτημα της πολιτιστικής τους ταυτότητας δε βρίσκεται σε αντίθεση με τον κοσμοπολιτισμό τους.

6) **Το ενδιαφέρον για το χαμένο χρόνο** και τους απολεσθέντες παραδείσους.

7) **Το θέμα της Ισπανίας**. Αυτό το θέμα εμφανίστηκε στην ισπανοαμερικάνικη ποίηση πριν, αλλά και μετά την ήττα των Ισπανών το 1898 και αφορούσε σε μια διπλή κριτική σχετική προς την ιμπεριαλιστική πολιτική στην Κεντρική Αμερική και την Ευρώπη των Ηνωμένων Πολιτειών, στην πρόταξη των ισπανικών αξιών έναντι των αξιών του πολιτισμού των γιάνκηδων και σε έναν βαθμιαίως αναπτυσσόμενο πεσιμισμό για το κοινωνικοπολιτικό και πολιτιστικό πεπρωμένο του ισπανόφωνου και ισπανικού κόσμου, μετά την απώλεια των υπερατλαντικών κτήσεων της Ισπανίας και την οριστική έκπτωση του παλαιού της γοήτρου.

8) **Η κρίση των παραδοσιακών πνευματικών αξιών** λόγω της προόδου της επιστήμης και της μηχανικής.

9) **Η επιθυμία αλλαγής αυτού του κόσμου και ο οραματισμός ενός κόσμου ιδεώδους**, αρμονικού και ειδυλλιακού που αποτελεί μια από τις χαρακτηριστικές παραμέτρους της μοντερνιστικής αισθητικής.

10) **Η αναζήτηση των αισθητικών αξιών και το εγκώμιο του αισθησιασμού**, ώστε τα πάντα να μπορούν να γίνουν αντικείμενο απόλαυσης των αισθήσεων. Ο ίδιος ο Ruben Darío, πιστός στις αρχές της αισθητικής των Verlaine και Mallarme, όριζε το έργο του ως μουσική των ιδεών, ως μουσική του ρήματος,

11) **Ο άντρας ανάμεσα σε δυο γυναίκες** και η γυναίκα ανάμεσα σε δυο άντρες.

12) **Ο μυστικιστής και αποτραβηγμένος** από την υλική πραγματικότητα άνθρωπος που προσπαθεί να συλλάβει αυτό που κρύβεται πίσω της.

13) **Αριστοτεχνικός χειρισμός της γλώσσας** και εμπλουτισμός του ποιητικού λεξιλογίου. Οι λέξεις αποκτούν ζωτική σημασία και η φροντίδα για τον ήχο, το ρυθμό, τις συμβολικές αξίες, τις ιστορικές και πολιτιστικές αναφορές είναι η μόνιμη φροντίδα των μοντερνιστών, οι οποίοι στόχευαν πάντοτε στην ανανέωση της συνήθους χρήσης των λέξεων και στη δημιουργία ενός νέου ποιητικού λεξιλογίου με την προσφυγή στη μεταφορά και τα άλλα ρητορικά σχήματα και υφολογικά μέσα.

14) **Πλήρης ανανέωση στο πεδίο της μετρικής**.

15) **Ζήλος για την αυθεντικότητα**

16) **Ο συγγραφέας εκδηλώνεται σε κάθε του δραστηριότητα ως καλλιτέχνης**. Λόγω της *υπερευαισθησίας* του και του ατομικισμού που τον διακρίνει- χαρακτηριστικά της ρομαντικής κληρονομιάς-συμπεριφέρεται ως μια ύπαρξη απομονωμένη από την κοινωνία, περιθωριοποιημένη αλλά και με αριστοκρατικές και εκλεκτικιστικές τάσεις- έντονη κάποτε παρουσία των μοντερνιστών στους λογοτεχνικούς κύκλους, στα καφέ, στα σαλόνια των αστών και στις δεξιώσεις των πλουσίων και των πολιτικών της εποχής-. Αποτέλεσμα οι τάσεις αυτό-επιβεβαίωσης και αυτό-εξύψωσης που εμφανίζονται στα κείμενά τους ως έκφραση της αντίδρασής τους προς την καθημερινή, χυδαία και υλιστική πραγματικότητα που τους περιβάλλει και η φυγή είτε προς τους μακρινούς εξωτικούς κόσμους είτε προς τις μέσα θάλασσες

,τις θάλασσες των ρεμβασμών και των ενδοσκοπήσεων του λυρικού εγώ-κύρια χαρακτηριστική στάση αυτή η τελευταία των Ισπανών ,συμβολιστών μοντερνιστών που διατύπωσαν και θεωρητικά διάφορες απόψεις για τα δρώμενα στον εσωτερικό κόσμο του ποιητή.

ΟΚΤΩ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ RUBÉN DARÍO
Μετάφραση από τα ισπανικά Στέλιος Καραγιάννης

Μετεμψύχωση

Εγώ ένας στρατιώτης ήμουν που κοιμήθηκε στο στρώμα
της Κλεοπάτρας της βασίλισσας. Η λευκότητά της
και η ματιά της η αστρική και παντοδύναμη
Αυτό ήταν όλο.

Ω ματιά! ω λευκότητα! κι ω εκείνο το στρώμα
όπου κείτονταν λάμπουσα η λευκότητα!
Ω το μαρμάρινο παντοδύναμο ρόδο!
Αυτό ήταν όλο.

Κι έτριξε η ραχοκοκαλιά της απ' το χέρι μου
κι εγώ, λευτερωμένος, την έκανα να λησμονήσει τον Αντώνιο.
(Ω το στρώμα κι η ματιά κι η λευκότητα!)
Αυτό ήταν όλο.

Εγώ, ο Ρούφος Γάλλος, ένας στρατιώτης ήμουν, γέννημα θρέμμα
της Γαλατίας, κι η αυτοκρατορική γελάδα
μου πρόσφερε μια τολμηρή στιγμή του καπρίτσιου της.
Αυτό ήταν όλο.

Γιατί σ' εκείνο το σπασμό οι λαβίδες
οι μπρούτζινες των δακτύλων μου δεν έσφιξαν
το λαιμό της λευκής βασίλισσας στ' αστεία;
Αυτό ήταν όλο.

Με μετέφεραν στην Αίγυπτο. Την αλυσίδα
είχα στον αυχένα. Μια μέρα μ' έφαγαν
τα σκυλιά. Τ' όνομά μου, Ρούφος Γάλλος.
Αυτό ήταν όλο.

1893

Ελεγεία — Στέλλα

Γιατί άραγε μου έρχεται η μορφή σου στη μνήμη μου, Άλμα, γλυκιά μου βασίλισσα, τόσο γρήγορα φερμένη και για πάντα, σήμερα, που, αφού διέσχισα το πολύβουο Μπρόντγουαιη, έχω βαλθεί να διαβάζω τις σελίδες των στίχων του Πόε – που το όνομά του του Εδγάρδου, αρμονικό και μυθικό, κλείνει μέσα του μια τόσο περιπλανώμενη και θλιμμένη ποίηση – κι είδα να παρελαύνουν σαν σε τελετή, οι ερωτικές του επιστολές, αναταράζοντας τη στάχτη την ασημένια κάποιου μυστηρίου;

Είναι επειδή, εσύ είσαι η αδελφή των ιωδών παρθένων, των τραγουδισμένων στην ομιχλώδη αγγλική γλώσσα, από τον δυστυχή ονειροπόλο, τον Πρίγκιπα των καταραμένων ποιητών.

Εσύ, όπως αυτή, είσαι η φλόγα απ' την υπαίθρια τη πυρκαγιά του ατέλειωτου Έρωτα. Μπροστά στο μπαλκόνι, ντυμένη στα ολόλευκα τα ρόδα και από εκείνο το σημείο όπου μες στον Παράδεισο φαίνεται να ξεχωρίζει η όψη σου με τα ευγενικά και τα βαθιά σου μάτια, περνάν οι αδελφές σου και σε χαιρετάνε μ' ένα χαμόγελο μέσα στο θαυμασμό της αρετής σου, ω άγγελέ μου παρηγορητή, ω γυναίκα μου! Η πρώτη που περνά είναι η Ειρήνη, η έξοχη κυρία, με την παράξενη χλομάδα που έρχεται από πέρα, από τις θάλασσες τις μακρινές: η δεύτερη είναι η Ευλαλία με τα μαλλιά της από χρυσάφι και τα μάτια της τα βιολετιά, που στρέφει προς τον ουρανό τη ματιά της: η τρίτη είναι η Ελεονόρα που την είπαν έτσι οι άγγελοι, νέα και ραδιούργα μες στην απόμακρη Εδέμ: η άλλη είναι η Φρανθίς η αγαπημένη που απαλύνει τις λύπες με την ανάμνησή της: η άλλη είναι η Ουλαλούμη, που η σκιά της πλανιέται στο ομιχλώδες βασίλειο του Βάιρ, κοντά στη ζοφερή λίμνη του Ωμπέρ, η άλλη, η Ελένη που φάνηκε για πρώτη και μοναδική φορά, στο φως το υπέροχο της σελήνης: κι η άλλη, η Άννα, αυτή που είναι για τα φιλά και τα χάρδια και για τα λόγια της τα λατρεμένα: η άλλη, η Άνναμπελ Λη, που ερωτεύθηκε μ' ένα Έρωτα όλο ζήλια τα σεραφείμ του ουρανού: η άλλη, η Ιζαμπέλ των ερωτόλογων μέσα στη σεληνιακή τη λαμπρότητα: και τέλος η Λιγεία, συλλογισμένη και σε ένα πέπλο τυλιγμένη από απόκοσμη λαμπρότητα...

Αυτές είναι, ο αφελής και αθώος χορός των ιδανικών Ωκεανίδων που παρηγορούν και σκουπίζουν το μέτωπο του λυρικού Προμηθέα του δεμένου στο νοτιοαμερικάνικο βουνό, του οποίου το κοράκι καθισμένο πάνω στο στήθος της Αθηνάς βασανίζει την καρδιά του δυστυχισμένου, μαχαιρώνοντάς τον με την μονότονη λέξη της απελπισίας.

Έτσι, είσαι εσύ, που μες στα μαρτύρια της ζωής μου, με εμπυχνώνεις και με δροσίζεις με τον αέρα των φτερών σου. Επειδή έτσι έφυγες με την μορφή σου την ανθρώπινη για το ταξίδι χωρίς επιστροφή, νιώθω τον ερχομό της αθάνατης ύπαρξής σου· όταν οι δυνάμεις μου με εγκαταλείπουν ή όταν ο Πόνος τεντώνει κατά πάνω μου το μαύρο του τόξο, τότες, Ψυχή που σε λένε και Στέλλα, ακούω να ηχεί κοντά μου το αθάνατο το χρυσάφι απ' την ασπίδα σου την αγγελική. Το όνομά σου φωτεινό και συμβολικό, ξεπροβάλλει στον ουρανό, που σκεπάζει τις νύχτες μου σαν ένας ασύγκριτος κι αλάθητος οδηγός· και για την ανείπωτή σου τη λαμπρότητα και την καθαρότητά σου, λιβάνι και σμύρνα εγώ φέρνω για της αιώνιας της Ελπίδας το λίκνο.

Εγκώμιο των χοντρών

Ένας ανθρωπάκος ανεβαίνει πάνω στο πλοίο, μ' ένα πάχος ιδιαίτερο και ξεχωριστό. Αυτός ο παχύσαρκος άνθρωπος είναι ομιλητικός, λαμπρός συζητητής και αρκετά έξυπνος, αγαπητός και με ένα χιούμορ χαρωπό που ποτέ δεν αλλάζει, ούτε

ακόμα και μες στις ζέστες του Ισημερινού. Τον συνοδεύει μια ντάμα ελκυστική και καπριτσιόζα, που οι χάρες της είναι από εκείνες που πάντα επαινούν με ιδιαίτερη προτίμηση οι ποιητές που αραδιάζει η λεπτή και ευαίσθητη Σεχραζάτ στις *Χίλιες και μια Νύχτες*. Ο μεγάλος Πορτογάλος Έκα ντε Κειρόθ λέει σε κάποιο σημείο, μιλώντας, δε θυμάμαι, για ποιόν από τους ήρωές του: Ήταν κάποιος χοντρός και γι' αυτό τόσο σώφρων. Ίσως η σωφροσύνη να είναι αυτό που λείπει από τον εύρωστο σύντροφο και συνταξιδιώτη μας, αφού, στο πείσμα των εκατό πενήντα κιλών του, τολμάει να σηκωθεί να χορέψει πάνω στη κουβέρτα, με την ευχάριστη συνοδό του και τις άλλες ευγενικές συνταξιδιώτισσες.

Μα εγώ θα πρέπει να πλέξω το εγκώμιο των χοντρών, γιατί αυτοί ποτέ δεν αφήνουν να μπει μέσα τους η συμβουλευτέρα του κακού η μελαγχολία. Είναι σχεδόν πάντα καλοδιάθετοι και ξέρουν καλά την αξία της ζωής. Γελάνε στ' αλήθεια, και μ' ένα γέλιο πάντα χορτάτο κι όλο ειλικρίνεια. Απολαμβάνουν τα πάντα με όρεξη και τα χωνεύουν εν ειρήνη και με πλήρη ικανοποίηση. Τους ευχαριστεί και τους κολακεύει κάθε κοινό αίσθημα, η ηρεμία και η χαρούμενη αρμονία με τους άλλους ανθρώπους. Σπάνιο, σπανιότατο, θα φανεί χοντρός να αυτοκτονήσει. Εάν ο Βρούτος ήταν χοντρός δε θα είχε δολοφονήσει τον ευεργέτη του. Δεν το λέει βέβαια έτσι ο ίδιος ο Σαίξπηρ αλλά θυμηθείτε τους στίχους του Ιούλιο Καίσαρα.

Τα όνειρα και οι οραματισμοί που αναστατώνουν τη ψυχή και το πνεύμα δε συνηθίζονται στους χοντρούς. Για δέστε τον ισχνό Δον Κιχώτη, τον χτυπημένο από έγνοιες και λύπες και τον χοντρό Σάντσο, που ξέρει να εκμεταλλεύεται το πέρασμα της ώρας και τρέχει να γεμίσει το στομάχι του. Όλοι οι λεπτοί τείνουν προς τη χλομάδα και όλοι οι κιτρινιάρηδες προς τη κακία και τη μοχθηρότητα κι αυτό εξ αιτίας της κακής τους σωματικής λειτουργίας: το υγιές και ευεργετικό γέλιο αποφεύγει φαίνεται τους ισχνούς, αυτούς για τους οποίους ο σοφός Γκόστερ ισχυρίζεται ότι δεν είναι φτιαγμένο και που το συκώτι τους, όργανο πολύ σπουδαίο για τους ανατολίτες, τους προκαλεί άσχημες κρίσεις χολής και επικίνδυνες χολέρες.

Ο Ραμπελέ, καλά τα γνωρίζει όλα αυτά, και σε αυτό μπορούσε να επεκτείνεται ατέλειωτα ο Μωρίς Μπερζερέ, ο τεχνίτης των διαλέξεων, κατά τις επισκέψεις του στο Μπουένος Αϊρες. Ο χοντρός του πλοίου είναι ευχάριστος και πολύ στοργικός. Δηγείται πικάντικες ιστορίες· εμπιστεύεται τους περιστασιακούς φίλους του με την πιο αφελή εμπιστοσύνη· παίζει με τα εγγλέζικα παιχνίδια, τρώει σάντουιτς και γελάει, όλος αυτοπεποίθηση και υγεία. Είναι ένας ευτυχισμένος κύριος. Και εξαιτίας του έγραψα αυτές τις γραμμές, αναπολώντας στη μνήμη μου τους ηγούμενους των μοναστηριών, τον ονομαστό βασιλέα Γκαμπρίνους και τον σερ Τζων Φάλσταφ, όλους αυτούς με τη πλούσια και φανταχτερή μνήμη.

Στη θάλασσα

Είναι μια θάλασσα από σχιστόλιθο, μ' ένα πλήθος από τούφες χιονιού· είναι μια θάλασσα από σκούρο γκρι, με χίλιες κουκίδες εκεί όπου σπάνε βίαια οι αφροί των κυμάτων.

Ο Τσέντε Κιρός με αποκάλεσε ποιητή-παιδί. Πορνογράφε! Δε με εξοργίζει το επίθετο. Ο Βίκτορας Ουγκώ δίνει αυτό το όνομα στο τρομερό γέρο, τον Όμηρο.

Αλλά καταμεσής του ωκεανού αισθάνομαι παιδί. Αισθάνομαι πάντα εκείνη την πρώτη εντύπωση από τα πανίσχυρα και απέραντα νερά· αισθάνομαι αυτό που τόσο θαυμάσια εξέφρασε ο Πιέρ Λοτί· αισθάνομαι μικρός και φτωχός μπροστά στη τόσο μεγαλοσύνη, σε τόσο πλούτο. Ένα κύμα μου τραγουδά το αιώνιο τραγούδι της ελπίδας κι ένα άλλο μου επαναλαμβάνει τη ψαλμωδία τη μυστηριακή των νεκρών. Και συμφωνώ με τους θλιμμένους ποιητές, με τους χλωμούς ονειροπόλους· είμαι μαζί μ' αυτούς που ταξιδεύουν πάνω στα κύματα, μ' αυτούς που έχουν το νου και την καρδιά τους εκτεθειμένη στα χτυπήματα των κυμάτων της τρικυμίας.

Εκεί πέρα ταξιδεύει ένα σύννεφο. Για πού πάει; Είναι ιδιότροπο όπως μια γυναίκα. Είναι τρεις αδελφές, η γυναίκα, το κύμα και το σύννεφο. Την πρώτη την επέπληξε ο Αιώνιος Πατέρας· τη δεύτερη ο ποιητής Σαίξπηρ· η τρίτη είναι η πολύμορφη πανδαισία της επικράτειας του γαλάζιου.

Κινείται όπως μια καρδιά αυτή η μεγάλη μηχανή που σπρώχνει το μεγάλο καράβι. Είναι ένας οργανισμός αυτό το σπίτι που επιπλέει· έχει αορτή, νεύρα, εγκέφαλο, πνευμόνια· και πέρα εκεί στη κορφή του καταρτιού, η σημαία από αστέρια: το λάβαρο της Ελευθερίας.

Ευλογημένος ας είναι ο Θεός των περιπλανώμενων, η θεία πρόνοια των ταξιδευτών!

Ευλογημένο ας είναι αυτό που προστάζουν στον Γωβία οι αρχάγγελοι, στον Κολόμβο οι λειχήνες της Αμερικής, στον Ντάντε η κυριαρχική μορφή του γλυκού Βιργιλίου!

Το τραγούδι του χειμώνα

Βρέχει. Μαύρα σύννεφα σκεπάζουν το γαλάζιο ουρανό και κρύβουν τον ήλιο, που το φως του, φωτίζοντας και ζεσταίνοντας τα κορμιά, ζεσταίνει και φωτίζει τις ψυχές.

Κάνει κρύο· είναι σκοτεινά. Κι ακόμα κάνει κρύο μες στην καρδιά και μέσα στη ψυχή χιονίζει.

Ο χειμώνας είναι βαρύς με τα χιόνια του κι ο βοριάς που μαστιγώνει, μαραίνει τα λουλούδια.

Το χειμώνα, οι μέρες είναι σκοτεινές όπως οι νύχτες.

Στους τάφους βασιλεύει η αιώνια νύχτα.

Κι όταν είναι γλυκιά η θλίψη, κοιμούνται, και τότε ονειρεύονται κι είναι τότε τα όνειρα ρόδινα.

Μέσα στο τάφο, όπου επίσης κοιμούνται, πως θα 'ναι Θεέ μου! τα όνειρα; Όταν ξυπνάμε, χαμογελάμε στην ανάμνηση των απολαύσεων που είδαμε στον ύπνο. Κι ύστερα, εκείνη η συνοφρύωση και το κατσούφιασμα και το πρόσωπο που σκοτεινιάζει· βρισκόμαστε μέσα στην πραγματικότητα· τα όνειρα ήταν όνειρα, τίποτα περισσότερο.

Στο τάφο, δεν υπάρχει ξύπνημα; δεν έρχονται, πίσω απ τις ματαιωμένες μας τις ψευδαισθήσεις, οι τραυματικές οι πραγματικότητες; δε θα υπάρξουν εδώ, αρώματα από λουλούδια, λάμπεις από αστέρια, φως αυγινό, γέλια αγγελικά, θερμή ουράνια μες το πνεύμα; Ω!, οι ψυχές, δεν έχουν, σίγουρα, ομίχλες χειμωνιάτικες, λουλούδια μαραμένα, σύννεφα να σκεπάζουν τ' άστρα τα λαμπερά, καταιγίδες να κομματιάζουν τις βαρκούλες, αγκάθια, ούτε σαΐτες για την καρδιά, ούτε για βάτους που να ξεριζώνουν τα φτερά των αθώων περιστεριών.

Στον κόσμο, ύστερα απ τη ψυχρή παρουσία του ήλιου μέσα στη μέρα, τις κρύες ασημόχρωμες ανταύγειες της σελήνης, τις ακτίνες τις φωτεινές των αστεριών και τους γλυκούς ψιθύρους μες στις νύχτες της άνοιξης και του καλοκαιριού, έρχεται, καταφθάνει ο χειμώνας. Ο χειμώνας, που φέρνει κρύο και που μαραίνει τα λουλούδια και τις ψευδαισθήσεις και μ' αυτές μαζί, τη ζωή!

Ο χειμώνας είναι θλιμμένος, είναι καταθλιπτικός γι' αυτούς που δεν έχουν τη θέρμη που θα τονώσει το σώμα τους και τις χαρούμενες τις ψευδαισθήσεις που ζωντανεύουν τη ψυχή.

Αλλά ευλογημένος είσαι, γέρο-χειμώνα, καθώς ακούγεται να πέφτει η βροχή αργά αργά, και η ομίχλη πυκνή μας περικυκλώνει, και το κρύο έρχεται μ' εκείνη τη νωθρότητα, την οκνηρή και μας περονιάζει, ενώ, τυλιγμένοι σε απαλά δέρματα, νιώθουμε το φως που απ' τη Φύση λείπει, μες στη ψυχή, και την άνοιξη, μες την καρδιά μας, να απομακρύνεται.

Ακούμε να τραγουδούν τα πουλιά, να βουίζουν οι μέλισσες, να λικνίζονται στους μίσχους τους, χαριτωμένοι οι λευκοί κρίνοι; αναπνέουμε το άρωμα των ηλιοτροπίων

και των γιασεμιών, ακούμε τον ψίθυρο της αύρας μες στα ψηλά τα δέντρα και βλέπουμε τη μαργαριταρένια ψιχάλα να υγραίνει το πράσινο χορτάρι. Κι όλ' αυτά, μες στην καρδιά μας.

Υπάρχει χιόνι;

Καλώς ήρθε! Πώς φαίνεται καθώς λευκαίνεται εκείνη η βροχή απ' τα φτερά των κύκνων!

Κάνει κρύο;

Δεν το νιώθουμε· μέσα στο στήθος υπάρχει μια φωτιά που ζωή δίνει, ζεστασιά, φως.

Είναι όλα θλιμμένα, μαραμένα τα τριαντάφυλλα, δίχως φύλλα τα δέντρα.

Η ψυχή χαμογελάει. Εκεί πέρα υπάρχουν λουλούδια που το άρωμά τους μεθάει· εκεί γεννιούνται, αυξάνουν και είναι ωραία τα φυτά τα θεϊκά· υπάρχει εκεί μουσική, αρμονία, στίχοι, που εμπυχώνουν, καθώς, με τα μάτια μισόκλειστα, ονειρευόμαστε και προσπαθούμε να δούμε, πίσω απ' το γκρίζο μανδύα του ουρανού, το ρόδινο και το γαλάζιο της αυγής, με το δειλό της χαμόγελο.

Κάνει κρύο και βρέχει και χιονίζει. Στο θέατρο, και στο χορό, όπου μύρια και μύρια φώτα λάμπουν. Στις καμινάδες καίει η φωτιά: η μουσική ηχεί θριαμβευτική, και μέσα απ' τα γέλια και τις χαριτολογίες, ξεχνούνται μεθυστικά τα βαλς, ενώ οι ψευδαισθήσεις πετάν και γυρίζουνε σα τρελές πεταλούδες. Τα μάτια λάμπουν, κάποια, μαύρα και βαθιά κι άλλα γαλάζια και τρυφερά, και τα χείλη τρέμουν ψιθυρίζοντας τα γλυκά τα λόγια. Κι ακούγεται να πέφτει η βροχή, κι απ' το φως των φάρων φαίνεται το χιόνι όπως ένα σεντόνι από ασήμι, ενώ μια φωνή ακούγεται να λέει: — Τι ωραία! Ναι, είναι πολύ ωραίος έτσι ο χειμώνας.

Τι φοβερός καθώς τον νιώθουμε μες στη καρδιά, όταν βασιλεύει μες στη ψυχή μας, και μας φέρνει το κρύο που σκοτώνει. Περνά και έρχεται η άνοιξη κι αυτός ακόμα δεν έχει φύγει.

Αλλά όταν τα τριαντάφυλλα δε μαραίνονται κι οι πεταλούδες δε σταματάν να πετάνε, στον κήπο μέσα του ονείρου, είναι ωραίο να βλέπουμε να ασπρίζουν οι στέγες, να βλέπουμε δίχως φύλλα τα δέντρα και μολυβένιο τον ουρανό. Χαρούμενος, χαϊδεύει το αυτί, ο ρυθμικός θόρυβος της βροχής.

Ευλογημένος ας είσαι, γέρο-χειμώνα!

Σονάτα

Περάστε, περάστε λευκά όνειρα! Εικόνες από λέξεις που τις σαρώνει ο χρόνος, χρυσές ψευδαισθήσεις, χαρούμενες ελπίδες, όλο ευωδιά αναμνήσεις.

Ω, περάστε, περάστε, φιλήστε μου το μέτωπο και, ύστερα, αργότερα, ξανάρχεστε...

Έτσι... Ω! τι απόλαυση!

Η μουσική που πάλλεται στ' αυτιά μου έχει μέσα της εκείνες τις νότες της άρπας, κι είναι βελούδινη και μελαγχολική, κι είναι γλυκιά και φέρνει μιαν ανάμνηση κρυμμένη μέσα στην ίδια της την αρμονία! Ναι, είναι η ίδια! Μες στα μυστηριώδη κύματά της γυρνάν, μπερδεύοντας την ηχώ τους, οι γλυκές νότες από εκείνη την αγαπημένη φωνή.

Τα φώτα που ξυπνούν χλωμές ανταύγειες όπως εκείνες από χίλια λαμπερά αστέρια και τα δυνατά γέλια των αβρών ζευγαριών· το άρωμα το μεθυστικό των λουλουδιών που τρέμουν φιλήδονα στα γαλάζια ανθοδοχεία από κρύσταλλο της Βοημίας κι οι φιόγκοι από μετάξι λευκό που κινούνται με τον άνεμο... Να εκεί ο πίνακας.

Ω, ναι! Εκεί βλέπω τη μορφή της να ξεχωρίζει, τρεμάμενη και παθιασμένη, στο μέσο εκείνου του περιγράμματος του παρελθόντος.

Και τα μάτια της είναι γλυκά. Και κοιτάζουν, βαθιά, κοιτάζουν στο βάθος της αδύναμης καρδιάς μου. Και χαμογελούν τα χείλη της, και ακούω τα λόγια της, που είναι από φωτιά και αγκαλιάζουν τη καρδιά μου.

Περάστε, περάστε, για να σας δω εγώ, εικόνες του Έρωτα!

Περάστε ξανά, για άλλη μια φορά, έστω κι αν ύστερα θα ξαναβυθιστείτε στο σκοτάδι.

Αναζωογονώντας εκείνη τη σκόνη τη ζωοδότρα της ανάμνησης και του οράματος — το κεφάλι μου, που φλέγεται από τον πυρετό — παρηγορήστε της καρδιά μου που θρηνεί απ' τον πόνο και τη θλίψη.

Α! Και να σας δω εγώ να λάμπετε, όπως βλέπω εκείνη την πούλια που φαίνεται ωχρή, ανάμεσα απ' τα πορφυρά σύννεφα τ' απόβραδου, και σε περίπτυξη με τις βαφές και τα χρώματα, και τις χαρές του ήλιου μες στα άσπρα σύννεφα, φιλί της νύχτας στο διάστημα.

Περάστε, μέσα απ' το μαύρο πέπλο απ' το οποίο ξαναγυρίζει στην καρδιά μου η θλίψη, όπως περνά χαμογελώντας η σελήνη, που φωτίζει κι αφήνει το λαμπερό της ίχνος, όπως τα άτομα που στρέφονται γύρω από τον εαυτό τους, μέσα στη πένθιμη απεραντοσύνη.

Κι ύστερα, γιατί όχι; Όπως πίσω από τη φυγή της σελήνης έρχεται η αυγή ρόδινη και πίσω απ' την αυγή ο ήλιος, ρόδινος κόσμος που ενσαρκώνει τη μέρα, έτσι, πίσω απ' την κόπωση κάποιας ανάμνησης ωχρής και γλυκιάς, από κείνες με τις οποίες αποκοιμούνται οι άγγελοι, ελάτε, ελάτε, ελάτε και κάψτε την καρδιά μου, κάψτε το νου μου και μέχρι που τα χείλη μου να χαμογελάσουν, ω! εσείς αχτίδες από έναν ήλιο κάποιου παθιασμένου καλοκαιριού, που έλαμψε φευγαλέος και που ο χρόνος και η απόσταση τον έχουν ξεθωριάσει.

Αποκοιμίστε την ψυχή μου όπως εκείνα τα πνεύματα της νύχτας που εκτοξεύουν πάνω στη γη φούχτες από παπαρούνες για να ναρκώσουν την Ανθρωπότητα.

Αφήστε τη να κοιμηθεί, να κοιμηθεί για πάντα, ώσπου ο χρόνος, που σάρωσε τις ελπίδες μου, να με ξυπνήσει μπροστά στις πόρτες της ευτυχίας μου που απ' την αρχή θα ανακάλυπτα και που είχα χάσει στο χείλος του τάφου.

Α, μην έρχεστε ακόμα! Ακολουθήστε, ακολουθήστε παρελαύνοντας χαδιάρικες και χαμογελαστές αναμνήσεις! Πάρτε τη μορφή που ενσαρκώσατε κάποια μέρα.

Πετάξτε γύρω μου· μιλήστε μου έτσι, μ' εκείνη τη φωνή την αγγελική· αρωματίστε την ύπαρξή μου όπως τα λουλούδια τον άνεμο· δώστε στη ψυχή μου ζεστασιά όπως η αχτίδα του ήλιου στο αδύναμο φυτό.

Έτσι, έτσι...

Ήλιος της Κυριακής

Ήλιος της Κυριακής... Σχίζεται όπως ένα μακρύ πέπλο του χρόνου, και να εδώ που ακούγεται ένα άσμα από καμπαναριά; είσατε εσείς, καμπάνες του ανθόσπαρτου Πάσχα, καμπάνες της παιδικής ηλικίας.

Κι είναι τότε η μέρα της Θείας Λειτουργίας, κι η μητέρα είναι πρωϊνιάτικη, κι η γιαγιά, από το λάλημα του πετεινού, είναι στο πόδι, με το μαύρο της φόρεμα για την εκκλησία. Μα ο πρωινός ύπνος είναι τόσο ευχάριστος, που το παιδάκι δε θέλει ν' αφήσει τα σεντόνια, εκεί όπου με το κεφαλάκι του πάνω στο μπράτσο του και με το ποδαράκι του λυγισμένο, ονειρεύεται πετώντας από την άλλη πλευρά των πραγμάτων. Αλλά τα όλο ευωδιά λουλούδια είναι ήδη μέσα στα βάζα, και ο καφές αχνίζει. Ο εφημέριος, θα ναι τώρα μπροστά στην Αγία Τράπεζα, ετοιμάζοντας τη θεία κοινωνία. Και το παιδάκι ντύνεται με το καθαρό και ευωδιαστό φορεματάκι του, και σε λίγο θα βρίσκεται με την καλή του παρέα στην επίσκεψη του Θεούλη, έτοιμο για κείνη την όμορφη στιγμή, που οι καμπάνες οι χαρούμενες, οι καμπάνες του ανθόσπαρτου Πάσχα, θα πούνε τη τελευταία στροφή της επίκλησης.

Ήλιος της Κυριακής... κι από την ακροποταμιά με τα φιλαράκια, δίνοντας μια βουτιά, γυμνοί σα χέλια όλοι, σχίζοντας το νερό, κι ύστερα κατά το διάλειμμα δαγκώνοντας το χρυσό πορτοκάλι ή το γλυκό σταφύλι κάτω από τα δέντρα. Και τι διαμειβεται; Συνεχίζεται το θέμα, που συζητούν πάνω στα κοντινά κλαδιά τα πουλιά· πράγμα της πολιτικής του αγέρα, της επιστήμης των κομητών ή για τους τρόπους που φτιάχνονται οι σβούρες· κουτσομπολιό κατά της θείας γεροντοκόρης και του μαέστρου με τη φαλάκρα· και για τη γροθιά που τόσο δυνατά δόθηκε αφήνοντας μώλωπες στο ζυγωματικό, ή, για το κυνηγετικό όπλο του μπαμπά και το άλογο που ήρθε από μακριά· ή για το μουσικό κουτί που έφεραν από το Παρίσι χαρισμένο από τον νονό· ή για την μπάλα του ποδοσφαίρου, ή για τις γάμπες της Χουανίτας.

Κι ύστερα, λαξεύοντας και πελεκώντας τα κλαδιά· σφυρίζοντας και γιουχαίζοντας· κάνοντας τούμπες, ή, ασκώντας τα μπράτσα με αμοιβαίες μπουνιές κατά πρόσωπο, ή διασχίζοντας μεγάλες εκτάσεις, ώσπου να φθάσουμε στο σπίτι, λαχανιασμένοι, κατακόκκινοι, για να δεχθούμε την επίπληξη.

***

Ήλιε της Κυριακής, ας είσαι καλός πάντα για τα μικρά τα παιδάκια και για τους γέρους. Είσαι αυτός που κάνει να γελούν τα σπίτια και τα δέντρα να λάμπουν με μian ασυνήθιστη λαμπρότητα, αυτός που βγάζει τους ορφανεμένους απ' τις μονιές τους, σε μακριές ουρές, για να δούνε την πόλη, για να αναπνεύσουν την υγεία των κήπων και των κάμπων. Ας είσαι απαλός και από ατόφιο χρυσάφι γι' αυτούς, και για τις χήρες τις θλιμμένες και για τα φτωχά παιδάκια.

Ας είσαι ευμενής για τους μοναχικούς που σκέφτονται, στις άκρες των λιμνών, μαζί με τους κύκνους, για πράγματα θλιμμένα. Εσύ είσαι ο ωραίος ήλιος, ο ήλιος της ημέρας του Κυρίου. Εσύ είσαι φυλαγμένος στη μεγάλη την κοσμηματοθήκη που ο πρίγκιπας των πραγμάτων έχει στο Εμπορείο του, και δε βγαίνεις παρά μόνο μια φορά τη βδομάδα, όταν αυτή γεννιέται, για να ζήσει την ύπαρξη της των έξι ημερών, και δεν βγαίνεις παρά να φωτίσεις μέσα στο καθαρό γαλάζιο, όπου ο άγιος Πατέρας σε εμπιστεύεται στον πιο έμπειρο αργυροχρυσόχοο του ουράνιου βασιλείου του· αυτός σε γυαλίζει, σε λαμπικάρει, σε εξευγενίζει, σε βάφει όπως ένα σκούδο από χρυσάφι, και σε εκτοξεύει στο διάστημα για να λάμπεις, ήλιε της Κυριακής..., ήλιε της Κυριακής...

Το ιδανικό

***

Κι ύστερα, ένας πύργος από ελεφαντόδοντο, ένα άνθος μυστικό, ένα αστέρι για όποιον τον Έρωτα εμπνέει... Πέρασε; το είδα όπως εκείνος που θα έβλεπε μian αυγή, φευγαλέα, γρήγορη, αδυσώπητη.

***

Ήταν ένα αρχαίο άγαλμα, που η ψυχή του καθρεφτιζόνταν στα δυο του τα μάτια, μάτια αγγελικά, όλο τρυφερότητα, όλο ουρανό γαλάζιο, όλο αίνιγμα.

***

Αισθάνθηκε πως τη φιλούσα με τα βλέμματά μου και με τιμώρησε με τη μεγαλειότητα της ομορφιάς της, και με κοίταξε σα μια βασίλισσα και σαν ένα περιστέρι, αλλά πέρασε λυσσασμένη, θριαμβευτική, σαν ένα όραμα που θαμπώνει. Κι εγώ, ο φτωχός ζωγράφος της Φύσης και της Ψυχής, ο δημιουργός των ρυθμών και των αέρινων πύργων, είδα το ένδυμα το λαμπερό της καλής μου νεράιδας, το αστέρι απ' το διάδημά της, και σκέφτηκα πάνω στο θέμα της δελεαστικής υπόσχεσης ενός Έρωτα ωραίου.

***

Αλλά αλίμονο, από εκείνη την ανεπανάληπτη και μοιραία αναλαμπή, το μόνο τελικά που απέμεινε στο βάθος του μυαλού μου ήταν ένα πρόσωπο, μια μορφή γυναικεία, ένα όνειρο γαλάζιο.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΝΕΡΟΥΔΑ-ΛΟΡΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΟΥΜΠΕΝ ΔΑΡΙΟ

Για τη συνεισφορά του Rubén Darío στην υπόθεση του σύγχρονου λυρισμού, οι δυο ογκόλιθοι της ισπανόφωνης και παγκόσμιας ποίησης, ο Federico García Lorca και ο Pablo Neruda, σε μια τιμητική εκδήλωση, μέσα από έναν ζωντανό διάλογο, ένωσαν τις φωνές τους, για να δείξουν στους φίλους του ποιητικού λόγου, το σεβασμό τους αλλά και τις οφειλές τους προς τον πατέρα του λογοτεχνικού μοντερνισμού.

Neruda-Κυρίες...

Lorca- και κύριοι: Υπάρχει στις ταυρομαχίες ένα πάσο που το λένε <<τορέο αλιμόν>>, όπου δυο ταυρομάχοι βρίσκονται αντιμέτωποι με τον ταύρο πίσω από την ίδια κάπα.

Neruda-Ο Φεδερίκο κι εγώ, δεμένοι με ένα ηλεκτρικό σύρμα, θα παραβγούμε και θα απαντήσουμε στην εκλεκτή σας σύναξη.

Lorca-

Συνηθίζεται σε τέτοιου είδους συγκεντρώσεις οι ποιητές να δείχνουν το ζωντανό τους λόγο, αργυρό ή ξύλινο και να χαιρετούν με την ίδια τους τη φωνή τους συντρόφους τους και τους φίλους τους.

Neruda-

Αλλά εμείς θα βάλουμε ένα νεκρό να καθίσει ανάμεσά μας, έναν ομοτράπεζο που έχασε το ταίρι του, χαμένο στο έρεβος ενός θανάτου πιο μεγάλου από άλλους θανάτους, χηρεμένο της ζωής, που στον καιρό του της στάθηκε σαν ένας σύζυγος εκθαμβωτικός. Θα σταθούμε κάτω από τη θαλπωρή του ίσκιου του και θα προφέρουμε και θα ξαναπροφέρουμε τα όνομά του, ώσπου η δύναμή του να ξεπηδήσει από τη λησμονιά.

Lorca-

Αφού πρώτα στείλουμε με τρυφεράδα πικουίνου τον χαιρετισμό μας στον αβρό ποιητή Αμάδο Βιγιάρ, θα ρίξουμε με βρόντο ένα μεγάλο όνομα πάνω στο τραπέζι, σίγουροι ότι θα σπάσουν τα ποτήρια, ότι θα τιναχτούν τα πηρούνια στα μάτια των κολασμένων κι ένα άγριο κύμα της θάλασσας αρθεί και θα σαρώσει τα τραπεζομάντιλα. Θα προφέρουμε το όνομα του ποιητή της Αμερικής και της Ισπανίας: Rubén....

Neruda-

Darío. Γιατί, κυρίες...

Lorca-Και κύριοι...

Neruda-Που είναι στο Μπουένος Αιρες η πλατεία του Rubén Darío?

Lorca-

Που είναι το άγαλμα του Rubén Darío?

Neruda-

Αγαπούσε τα πάρκα. Που είναι το πάρκο Rubén Darío?

Lorca-

Που είναι το περίπτερο των ρόδων Rubén Darío?

Neruda-

Πού είναι η μηλιά και τα μήλα του Rubén Darío?

Lorca-

Που είναι το κομμένο χέρι του Rubén Darío?

Neruda-

Που είναι το λάδι, το βάλσαμο, ο κύκνος του Rubén Darío?

Lorca-

Ο Rubén Darío κοιμάται στο δικό του γενέθλιο τόπο στη Νικαράγουα, κάτω από ένα απαίσιο γύψινο λιοντάρι που θυμίζει αυτά που οι πλούσιοι τοποθετούν μπροστά στη πόρτα του σπιτιού τους.

Neruda-

Ένα λιοντάρι της πρέσας, γι αυτόν τον πλάστη λιονταριών, ένα λιοντάρι δίχως άστρα γι αυτόν που χάριζε αστέρια.

Lorca-

Έδωσε το βούισμα της ζούγκλας μ ένα μόνο επίθετο,κι όπως ο γριναδίνος Φράν Λουις δε Λεόν,ο μάστορας της γλώσσας, χάραξε αστρικά σήματα με το λεμόνι, με το ποδάρι του ελαφιού, με τα μαλάκια γιομάτα από τρόμο και άπειρο κι έβαλε μέσα στις κόρες των ματιών μας μια θάλασσα με τις φρεγάτες της και τους ίσκιους της, στεριώνοντας ένα πελώριο πέρασμα πάνω στο πιο γκρίζο σούρουπο που γνώρισε ο ουρανός. Όλος καρδιά, σαν ρομαντικός ποιητής, χαιρέτησε σαν ίσος προς ίσο το σκοτεινό νότιο άνεμο, κι έβαλε το χέρι του πάνω σ ένα κορινθιακό κιονόκρανο μ ένα διαχρονικό ,θλιμμένο και ειρωνικό σκεπτικισμό.

Neruda-

Θ άξιζε να θυμηθούμε το ρουμπινί όνομά του στις κύριες γραμμές του με τους αφόρητους πόνους της καρδιάς του, την πυρακτωμένη του αβεβαιότητα, την κάθοδό του στα νοσοκομεία της κόλασης, το ανέβασμά του στους πύργους της δόξας, τα χαρίσματά του μεγάλου ποιητή, τα από τότε και για πάντα αναμφισβήτητα.

Lorca-

Σαν ισπανός ποιητής δίδαξε στην Ισπανία τους παλιούς δασκάλους και τα παιδιά, με ένα αισθητήριο παγκοσμιότητας και μια γενναιοδωρία που λείπει από τους σημερινούς ποιητές, τον Βάλιε-Ινκλάν,τον Χουάν Ραμόν Χιμένεθ και τους αδερφούς Ματσάδο κι η φωνή του ήταν νερό και νίτρο στο αυλάκι της σεβάσμιας γλώσσας.

Από την εποχή του Ροδρίγκο Κάρο, του Δον Χουάν Αργκίχο και των Αργκενσόλας δεν γνώρισαν τα ισπανικά γράμματα τέτοιο πανηγύρι λέξεων, τέτοια χρώματα συμφώνων, τόσο φως και μορφή όπως στον Ρουμπέν Δαρίο. Από το τοπίο του Βελάσκεθ και τη φωτιά του Γκόγια κι από την μελαγχολία του Κεβέδο,ως τη μηλόχρωμη ομορφιά των γυναικών της Μαγιόρκας, ο Δαρίο περπάτησε τη γη της Ισπανίας σαν τη δική του γη.

Neruda-

Στη Χιλή μας τον έφερε μια παλίρροια, η ζεστή Βόρεια θάλασσα, κι η θάλασσα τον άφησε εκεί, εγκαταλειμμένο στην άγρια δαντελένια ακρογιαλιά, ο ωκεανός τον μαστίγωνε με καμπάνες κι αφρό κι ο σκοτεινός άνεμος του Βαλπαράισο τον έλουζε με ηγερό αλάτι. Ας σμιλέψουμε απόψε το άγαλμά του με τον άνεμο που τον διαπερνά ο καπνός, η φωνή, οι περιστάσεις, η ζωή, έτσι όπως είναι η θαυμαστή ποίησή του καθώς τη διασχίζουν ήχοι και όνειρα.

Lorca-

Αλλά πάνω σ αυτό το αέρινο άγαλμα θέλω να θέσω το αίμα του σαν ένα μπουκέτο από κοράλλια που σείεται από την παλίρροια, τα νεύρα του, όμοια με φωτογραφία μιας αγκαλιάς αχτίδων του ήλιου, το κεφάλι του του Μινώταυρου, όπου το ατίμητο χιόνι, ζωγραφίζεται από το πέταγμα του κολιμπρί, τα χιμαιρικά αφηρημένα μάτια του του εκατομμυριούχου των δακρύων και ,τέλος, τα ελαττώματά του. Ακόμη τα ράφια του τα πνιγμένα από τις τσουκνίδες όπου αντηχούν κενά φλάουτου, τις μποτίλιες του κονιάκ του εξοντωτικού του μεθυσιού, τη συμπαθητική κακογουστιά του, τις άσεμνες μικρολέξεις του που πλημμυρίζουν την αφθονία των στίχων του. Πέρα από κανόνες, φόρμες και σχολές, στήνει τη γόνιμη ουσία της μεγάλης του ποίησης.

Neruda-

Ο Federico Garcia Lorca, Σπανιόλος, κι εγώ Χιλιανός, κλίνουμε με ευθύνη το το γόνυ αυτής της συντροφικής νύχτας στη μεγάλη σκιά που πιο τραγούδησε δυνατά από μας και χαιρέτισε με πρωτόγνωρη φωνή την αργεντινική γη που πατάμε.

Lorca-

Ο Pablo Neruda, Χιλιανός, Ισπανός εγώ, ταυτιζόμαστε στη γλώσσα με το μεγάλο Νικαραγουανό ,Χιλιανό, Αργεντινό και Ισπανό ποιητή Ρουμπέν Δαρίο.

Neruda και Lorca-

Που για την τιμή και τη δόξα του υψώνουμε το ποτήρι μας.

(Buenos Aires,*El Sol*,1934)